

РЕПУБЛИКА СРПСКА
УСТАВНИ СУД

REPUBLIKA SRPSKA
USTAVNI SUD

Број: У-78/14

Бања Лука, 3. септембар 2014. године

УНИЈА УДРУЖЕЊА ПОСЛОДАВАЦА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

- председнику

БАЊА ЛУКА

Уставном суду Републике Српске поднесен је приједлог за утврђивање неуставности и незаконитости члана 20, члана 31. став 4. тачка б), члана 41, став 1. тачка б), члана 51, члана 59, став 7. и члана 61. став 1. Општег колективног уговора ("Службени гласник Републике Српске" број 40/10).

Потребно је да, у смислу члана 34. и 35. Закона о Уставном суду Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 104/11 и 92/12), у року од 30 дана од пријема овог дописа, Уставном суду доставите одговор на наводе из поднесеног приједлога.

Прилог:

-копија приједлога

СУДИЈА

УСТАВНОГ СУДА

Златко Куленовић

РЕПУБЛИКА СРПСКА
УСТАВНИ СУД
Број: У-78/14
Датум: 15.08.2014.
БАЊА ЛУКА

ЗАДУЖЕЊЕ
Судија: З. Кумечковић
Савјетник: Ф. Турпић

Предлог!
28/8/14
Окоз

ЕУРОГАС д.о.о.
Бул.В.С.Степановића 259
Бања Лука

Број: 1/14
Датум: 28.07.2014. године

УСТАВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ БАЊА ЛУКА

Предмет: Приједлог за покретање поступка за оцјену уставности и законитости Општег колективног уговора („Службени гласник Републике Српске“, број 40/10) у односу на члан 20, члан 31. став 4. тачка б), члан 41. став 1. тачка б), члан 51, члан 59. став 7. и члан 61. став 1. Општег колективног уговора и Општег колективног уговора у цјелини

На основу члана 4. став 2. тачка е) Закона о Уставном суду Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 104/11 и 92/12), „Еурогаз“ доо из Бања Луке, које представља директор Владан Тривић као овлашћени представник (у даљем тексту предлагач) подноси Приједлог за покретање поступка за оцјену уставности и законитости Општег колективног уговора („Службени гласник Републике Српске“, број 40/10) у односу на члан 20, члан 31. став 4. тачка б), члан 41. став 1. тачка б), члан 51, члан 59. став 7 и члан 61. став 1, те у односу на Општи колективни уговор у цјелини.

Предлагач сматра да члан 20, члан 31. став 4. тачка б), члан 41. став 1. тачка б), члан 51, члан 59. став 7. и члан 61. став 1. Општег колективног уговора и Општи колективни уговор у цјелини нису у сагласности са чланом 8, чланом 13. став 2, чланом 89, чланом 92, чланом 93, чланом 94. став 1, чланом 95. став 1, чланом 158, чланом 98, чланом 160. став 2, чланом 163. став 2. и 3. и чланом 191. став 3. Закона о раду - пречишћени текст („Службени гласник Републике Српске“, број 55/07), дакле, нису у сагласности ни са чланом 108. став 2. Устава Републике Српске, нити са Законом о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89 и „Службени гласник Републике Српске“ број 7/93, 3/96, 39/03 и 74/04).

Образложење

I – Аргументација у вези са отказом ОКУ

Члан 59. став 7. Општег колективног уговора („Службени гласник Републике Српске“, број 40/10) гласи: „До закључивања измјена и допуна или новог колективног уговора примјењују се одредбе колективног уговора које су отказане“.

Члан 61. став 1. Општег колективног уговора гласи: „Овај колективни уговор закључује се на вријеме до ступања на снагу новог Закона о раду, а сматра се закљученим када га у истовјетном тексту потпишу његови учесници.“

Члан 163. став 3. Закона о раду – пречишћени текст гласи:

„Свака страна у закључивању колективног уговора може отказати колективни уговор. Ако колективним уговором није другачије одређено, отказни рок не може бити краћи од 30 дана.“

Имајући у виду одредбе члана 160. став 2. Закона о раду-пречишћени текст:

„Колективним уговором не може се одредити мањи обим права од оног који је одређен законом“, и члана 163. став 3. Закона о раду – пречишћени текст, евидентно је да су одредбе чланова 59. став 7. и члана 61. став 1. Општег колективног уговора у супротности са наведеним члановима Закона о раду. Такође су у супротности и са чланом 191. став 3. Закона о раду, који прописује:

„Свака страна у закључивању колективног уговора се може одрећи колективног уговора у складу са чланом 163. став 3. овог закона у било које вријеме по истеку рока из става 1. овог члана.“

Одредбама из чланова 59. и 61. Општег колективног уговора умањују се права дефинисана Законом о раду - пречишћени текст у члановима 163. став 2. односно 160. став 2. и члану 191. став 3. У конкретном случају, наведена одредба члана 59. став 7. и члана 61. став 1. онемогућава страну у закључивању уговора да реализује своје право дефинисано у члану 163. став 3. Закона о раду - пречишћени текст, а то је да откаже колективни уговор. С обзиром на одредбу из члана 160. став 2. Закона о раду - пречишћени текст, која каже да се колективним уговором не може одредити мањи обим права од оног који је утврђен законом, јасно је да се ради о умањењу обима права утврђеног Законом о раду, односно немогућности стране у закључивању колективног уговора да откаже колективни уговор.

Имајући у виду одредбу члана 163. став 2. Закона о раду, колективним уговором се дефинише временско важење колективног уговора. Независно од тога да ли је колективни уговор закључен на одређено или неодређено вријеме, стране у закључивању имају право отказати колективни уговор. Претходно наведено говори у прилог томе да је члан 61. став 1. Општег колективног уговора такође у супротности са чланом 163. став 2. Закона о раду. Истовремено, упитна је одредба члана 61. став 1. Општег колективног уговора у смислу да Закон о раду - пречишћени текст у члану 163. став 2. препознаје два типа уговора - на одређено и неодређено вријеме, док у члану 61. став 1. Општег колективног уговора постоји „међуоблик“ периода трајања уговора, који није нити уговор закључен на одређено вријеме, нити на неодређено вријеме.

Општи колективни уговор („Службени гласник Републике Српске“ број 31/06) отказан је од стране Владе Републике Српске Одлуком број 04/1-012-1512/06 од 29. јуна 2006. године, која је објављена у „Службеном гласнику Републике Српске“ број 65/06. У Одлуци Уставног суда Републике Српске број У-28/07 од 7. новембра 2007. године се утврђује „да, у вријеме важења, члан 45. Општег колективног уговора („Службени гласник Републике Српске“, број 31/06) није у сагласности са Уставом и законом.“ Дакле, Влади Републике Српске, као једном од потписника наведеног Општег колективног уговора, није доведено у питање законско право отказивања Општег колективног уговора, које је и Уставни суд Републике Српске посредно признао Одлуком број У-28/07, дакле уважио отказ наведеног Општег колективног уговора, јер је уставност и законитост оцјењивао „у вријеме важења“.

Једно од основних начела Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89 и „Службени гласник Републике Српске“ број 7/93, 3/96, 39/03 и 74/04) је аутономија воље.

Члан 10. Закона о облигационим односима гласи:

„Стране у облигационим односима су слободне, у границама принудних прописа, јавног поретка и добрих обичаја, да своје односе уреде по својој вољи.“

Члан 25. став 1. Закона о облигационим односима прописује:

„(1) Одредбе овог закона које се односе на уговоре примењују се на све врсте уговора, осим ако за уговоре у привреди није изричито друкчије одређено.“

Члан 25. став 3. Закона о облигационим односима гласи:

„(3) Одредбе овог закона које се односе на уговоре сходно се примењују и на друге правне послове.“

Стране у облигационим односима закључују уговоре по начелу аутономије воље, те у том односу могу да буду док постоји иста. Чланом 59. став 7. Општег колективног уговора из 2010. године нарушава се ово основно начело.

II – Природа колективног уговора

У „Правној енциклопедији“ Савремене администрације из 1985. године, колективни уговор дефинисан је као „писмени споразум којим се уређује радни однос“, те:

„К. у. се, иначе, закључује на неодређено време, а може се отказати у роковима, на начин и под условима утврђеним у самом к.у.“

Дакле, ради се о писменом споразуму, а не уговору.

У међународној пракси, када су у питању колективни уговори, познат је случај Уставног суда Мађарске који је прогласио неважећим Општи колективни уговор и у образложењу навео да се ради о „џентлменском споразуму“.

Члан 4. Конвенције 98 Међународне организације рада о примјени начела права на организовање и колективно преговарање гласи:

„У складу с националним условима морају се, ако је потребно, предузимати одговарајуће мјере за потицање и промовисање пуног развоја и употребе механизма добровољног преговарања између послодаваца или удружења послодаваца и удружења радника у циљу утврђивања услова запослења колективним уговорима.“

Изворни текст МОР Конвенције 98. на енглеском језику:

Article 4

"Measures appropriate to national conditions shall be taken, where necessary, to encourage and promote the full development and utilisation of machinery for voluntary negotiation between employers or employers' organisations and workers' organisations, with a view to the regulation of terms and conditions of employment by means of collective agreements."

И у самој Конвенцији 98 се користи термин „agreement“ (енгл. споразум), што говори у прилог да се ради о споразуму, а не о уговору.

III – Територијално важење Општег колективног уговора

Постојање бројних закона о платама у Републици Српској, којима се регулишу питања плата, накнада за топли оброк, регрес, зимницу и огрев, дерогира се територијално важење Општег колективног уговора на нивоу Републике Српске, наведено у члану 160. Закона о раду – пречишћени текст.

Члан 6. став 2. Закона о платама запослених у јавним службама Републике Српске („Службени гласник РС“ 116/12) гласи:

„(2) Основна плата из става 1. овог члана је производ:

а) цијене рада као израз вриједности за најједноставнији рад и коефицијента утврђеног према платној групи, платној подгрупи и платном разреду,
б) износа увећања плата по основу укупног радног стажа радника који износи 0,5% за сваку годину радног стажа.

(3) Накнаде за топли оброк, зимницу, огрев и регрес урачунате су у износ основне плате из става 2. тачке а) овог члана и не могу се посебно исказивати.“

Готово идентичну одредбу налазимо у члану 5. став 2. Закона о платама запослених у области просвјете и културе Републике Српске, члану 5. став 3. Закона о платама запослених у органима управе Републике Српске, у члану 7. Закона о платама запослених у Министарству унутрашњих послова, казнено-поправним установама и судској полицији.

Имајући у виду да је значајан број радника усвајањем ових закона изузет од примјене Општег колективног уговора (бар када је у питању право на плату), доведена је у питање обавезност примјене Општег колективног уговора. Поред наведеног, постоји значајан број субјеката –

привредних друштава који не примјењују Општи колективни уговор, а то превазилазе на тај начин што радницима дају већи ниво права него што је утврђен у Општем колективном уговору.

Ипак, мора се констатовати да сви субјекти не примјењују Општи колективни уговор, што говори у прилог да не постоји обавезност примјене Општег колективног уговора за све субјекте на територији Републике Српске, већ само за оне који су непосредно учествовали у потписивању, односно за оне који су накнадно приступили.

Исто тако, не треба заборавити да се Општи колективни уговор („Службени гласник Републике Српске“, број 40/10) у преамбули не позива на члан 159. Закона о раду – пречишћени текст, који дефинише обавезност примјене односно проширење примјене колективних уговора.

Сам Општи колективни уговор, позивајући се у преамбули на чланове 160. и 161. Закона о раду, те садржајем свога члана 2. упућује да се ради о колективном уговору за територију Републике, односно на нивоу Републике. Појам „општи колективни уговор“ постоји у Закону о раду само у одредби члана 108. и у ставу 3. члана 160, међутим, Закон о раду не садржи дефиницију општег колективног уговора и не познаје исти као врсту колективног уговора. Наведено доводи у питање назив „Општи колективни уговор“, јер исти није адекватно дефинисан у самом Закону о раду као врста колективног уговора, док је, с друге стране, из самог става 1. члана 160. Закона о раду и члана 2. Општег колективног уговора, извјесно да се ради о колективном уговору за територију Републике.

IV – Нова права у Општем колективном уговору која нису предвиђена Законом о раду

Чланом 20. Општег колективног уговора установљава се ново право за радника – обавеза за послодавца да на терет сопствених средстава једном годишње омогући љекарске прегледе за болести специфичне за жене. То право нема утемељење у Закону о раду, а Општим колективним уговором може се само повећати обим права радника, а никако уводити нова права. Тако је и Уставни суд Републике Српске образложио у Одлуци У-33/12, заузимајући став да се колективним уговором могу одредити повољнија права од права утврђених Законом о раду, али је оцијенио да се то може учинити само у оквиру законом утврђених права.

Члан 41. став 1. тачка б) Општег колективног уговора предвиђа нову мјеру за извршену тежу повреду радних обавеза – новчану казну, која није предвиђена Законом о раду. У члану 98. Закона о раду говори се о писменом упозорењу и о једностраном раскиду уговора о раду с радником од стране послодавца

У члану 51. Општег колективног уговора предвиђа се накнада плате предсједнику или повјеренику синдиката код послодавца на терет послодавца. Овом одредбом дошло је до повреде начела законитости из члана 108. Устава Републике Српске и ове одредбе нису у сагласности са одредбама члана 8. став 1, члана 92, члана 93, члана 94. став 1, члана 95. став 1. и члана 158. Закона о раду – Пречишћени текст („Службени гласник Републике Српске“ број 55/07). Наиме, послодавцима је Законом о раду забрањено да се мијешају у рад синдиката или да давањем материјалне подршке синдикату контролишу његов рад, а основ за накнаду плате прописан је Законом о раду, те се нижим актом не могу уводити нови основи.

У члану 31. став 4. тачка б) Општег колективног уговора предвиђен је рок од два дана за радника да обавијести послодавца о привременој спријечености за рад због болести (иначе послодавац може задржати исплату накнаде), што се коси са чланом 89. Закона

о раду- пречишћени текст, гдје је законодавац дао рок од три дана.

Чланом 13. став 2. Закона о раду прописано је да се „колективним уговором, правилником о раду и уговором о раду могу одредити повољнија права од права утврђених овим законом, ако овим законом није изричито другачије одређено“.

Чланом 108. став 2. Устава Републике Српске прописано да прописи и други општи акти морају бити у сагласности са законом.

На основу изложеног, предлагач предлаже да Уставни суд, наконведеног поступка оцјене уставности и законитости, донесе одлуку којом се утврђује да члан 20, члан 31. став 4. тачка б), члан 41. став 1. тачка б), члан 51, члан 59. став 7. и члан 61. став 1. Општег колективног уговора („Службени гласник Републике Српске“, број 40/10) и Општи колективни уговор у цијелости нису у сагласности са Уставом и законом.

ЗА ЕУРОГАС д.о.о./ ПРЕДЛАГАЧ.:

Владан Тривић

